

FEYLESOF RIZA TEVFİK BEY'E*

-Peyam'daki Makale Münasebetiyle-

*Ali Şükrü***

*Latin Harflerine Aktaran: Veysel USTA****

İhtimâl kâmûs-ı felsefenizde “pesimist” kelimesine bedbîn ma'nâsı vermişsinizdir. Hâlbuki ben hâl ve şanınıza akvâl ve ef'âlinize bakmak suretiyle epey zaman beri a'râzını sezdiğim hâlet-i rûhiyenizi tavsîf için bu kelimeyi “îmânsız” ma'nâsıyla tercüme ediyorum.

Rica ederim, acele edip de hemen “benim vicdanî kanâ'atlerime ta'rize hakkınız yoktur” gibi bir i'tirâza kalkışmayınız.

Benim burada “îmânsız” kelimesinden kast ettiğim ma'nâ sizin mu'tekadatinızı teşhîre değil, ancak mesâ'il-i millîye ve siyâsiye hakkındaki meş'ûm kanâ'atinizi tavsîfe ma'tûftur.

Sizin ilk nazır olduğunuz zaman Meclis-i Mebusân'da bir istîzâha karşı “Ne yapalım, bir kere mağlup olduk. Sırtımız yere geldi. Onlar galip, her ne isterlerse yaparlar” demiştiniz.

Benim “îmânsızlık” ile tavsîf ettiğim şey, iktibâs ettiğim şu sözlerin delâlet ettiği hâlet-i rûhiyedir ki bu menhûs hâlet-i rûhiye, yani îmânsızlık, Ferit Paşa hükümetlerinin şî'ârı idi. Bugün sizin ve hem-mezheplerinizin İttihatçılık ve bilmem ne ile kötölemek istediğiniz harekât-ı millîye de hep bu meş'ûm ve sârî îmânsızlığa karşı vicdân-ı millînin isyânından ibarettir. Anladınız mı?

Rıza Bey, düşüncenizin yalnız bir kısmı doğrudur. Evet, biz mağlup olduk. Fakat “Hakk”ın mağlubiyeti ihtimâlinin kat'iyen gayr-ı vârid olduğunu düşünmediniz.

Galipler, hak ve adalet uğrunda harbe girdiklerini mütemâdiyen ilân edip durmuşlardı. Binâ'en'aleyh “hak” kendilerine gösterilince ve hakkımız ispat edilince onlar için “hakkı teslim”den gayrı yapacak bir şey yoktu. Ve

* *İstikbal*, 3 Kânunuevvel 1919, S: 93, s. 1-2.

** Ali Şükrü Bey (1884-1923).

*** *Okt.*, KTÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, TRABZON.
veyselusta61@gmail.com ORCID: 0000-0002-3697-7759

illâ bütün cihân-ı insâniyet muvâcehesinde ilân ettikleri esâsât-ı hak va‘adine karşı isbât-ı ihânet etmiş olacaktı.

Eğer mü’telifinin sözleri özlerine uygun değildir veyahut onlar bizim hakkımızı başka terâzû ile tartarlar” diyecek olursanız da‘vânızı, yani hâlet-i meş‘ûme-i rûhiyenizin mesned-i aleyhini esâsından çevirtmiş olursunuz.

Bu takdirde benim hakkımı tanımamaya ezelden ‘ahd etmiş olan düşmanlara tav‘an mevcûdiyet-i maddîye ve ma‘nevîyemi teslimde -insan bu altı yüz senelik müstakil ve hâkim bir milletin bir ferdi sıfatıyla-tereddüdümü ma‘zûr görmeniz lazım gelir.

Hâlbuki bence bu vârid değildir. Çünkü yine iş başında olan bazı îmânlı hemşehrîlerimiz ma‘rûz kaldıkları metâlib-i gayr-ı muhakkakaya karşı düstûr-ı hak ve ‘adle istinâden vukû‘bulan merdâne mukâvemetleri en nihayet ve pek tabî‘i olarak hakkın zaferiyle neticelenmiştir.

Bu hususta misâl îrâdıyla mes‘eleyi şahsiyet vâdisine dökmek istemiyorum.

Şimdi size, belki felsefe derslerinizde fâ‘idesi olur ümidiyle “îmân”ın ne demek olduğunu izâh eden bir misâl ‘arz edeceğim.

Hikâye edeceğim vak‘anın sıhhatine, vahdâniyetine kâ‘il olduğum Cenab-ı Hakk’ın nâm-ı ‘azimine yemin ederek sizi te‘min ederim.

Mütârekeyi müte‘âkib bir gün Boğaziçi’nden İstanbul’a inerken vapurda, yanında iki sivil şapkalı bulunan bir İngiliz neferi geldi, karşımdaki kanepeye oturdu. Yanındakilerle olan muhâveresinden neferin, bizim üserâ’ karargâhlarından henüz ‘avdet etmiş olduğunu anladım. Nefer, arkadaşlarına sergüzeşt-i esâreti anlatıyordu. Herhâlde hak-perest bir İngiliz olan bu nefer, Türklerin kendisine esir olduğu halde, kendi askerlerine baktıkları kadar baktığını anlatıyor duruyordu ki; “Türk askerinin te‘min -i hayat ettiği ta‘yın “ration” ile benim idâme-i mevcudiyetim kâbil değildi. Binâ‘en-‘aleyh günden güne sıkılıyordum. Geçen her günün beni bir adım daha mezara yaklaştırdığını hissediyordum. Fakat düşündüm, düşündüm. Damarlarımdaki İngiliz kanı galeyâna geldi. İmânıma târî olan za‘afî alt etti ve büyük bir kat‘iyyetle dedim ki ben yaşayacağım, ölmeyeceğim. Mutlaka yaşayacağım. İşte bu îmân, bu azîm -bana verilen ta‘yın yine eskisi kadar olduğu hâlde-beni yaşattı ve işte şimdi de burada sizinle görüşüyor, konuşuyorum. Hâlbuki esîr arkadaşlarımdan birçok Hintli neferler bu ‘azme, bu îmâna sahip olmadıkları için birer birer öldüler.”

İşte îmânın, yaşamaya ‘azmeden, îmân eden bu kimsenin ne gibi mu‘cizelere kâdir olabileceğini bu misâl oldukça a‘yân bir surette size ispat eder zannederim. O gün Meclis-i Mebusân’da sizden istizâhta bulunanlar “bu ecebî askerlerini niçin İstanbul’a soktunuz” demiyorlar ve mü’telifine karşı sizi ilân-ı harbe teşvîk etmiyorlardı. Ancak mütâreke ahkâmına münâfi olan şu ve şu mu‘âmele neden yapıldı, diyorlardı. Anladınız mı îmânsız feylesof?

Feylesof cenapları, siz bu yazılarımı okuduğunuz zaman hiç ummadığınız bir yerden gelen bu haklı sese karşı ihtimâl ki “zade fit-tanbur” diyeceksiniz. Fakat öyle değil. Senin î mânâsızlığın sırf sana münhasır kaldıkça kimsenin ses çıkarmaya hakkı yoktur. Fakat bu hafta gelen Peyam gazetesinde gördüğümüz makale şeklinde bu î mânâsızlığı bütün efrâd-ı millete zerk etmeye çalıştıkça bizim de bu tarzda dâfi‘ sürümler şırınga etmeye hakkımız olduğunu elbette edersiniz değil mi?

